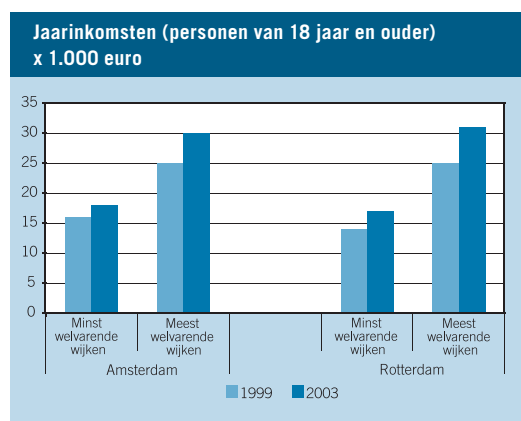

Een grotere kloof tussen arm en rijk in Amsterdam en Rotterdam

De stedelijke bevolking verandert. Alleenstaanden en mensen in creatieve beroepen vormen nieuwe bewonerscategorieën voor de stad. Naast dergelijke maatschappelijke trends doen stadsbesturen al geruime tijd meer moeite om midden- en hogere inkomensgroepen vast te houden. In de woningbouwprogrammering houdt men nadrukkelijker rekening met nieuwe bewonerscategorieën. Intussen is de decennialange inkomensachteruitgang van de grote steden ten opzichte van de omgeving tot stilstand gekomen. In Amsterdam, Den Haag en Utrecht zijn de gemiddelde inkomsten (uit loon, uitkeringen, winst en studiefinanciering) van de inwoners in het begin van dit millennium harder gestegen dan in de rest van Nederland; Rotterdam vormt de uitzondering. Maar onder gemiddelden gaan ook andere processen schuil, zo blijkt uit een vervolganalyse voor Amsterdam en Rotterdam, gedetailleerd naar verhuisstromen binnen de stad. Uit deze analyse, uitgevoerd door het CBS en het Ruimtelijk Planbureau, komt naar voren dat de verschillen tussen delen van de stad steeds groter worden.

De gemiddelde inkomsten van bewoners van armere delen lopen niet terug, maar tussen 1999 en 2003 is er wel sprake van toename van de verschillen in inkomsten met bewoners van rijkere delen van de stad, in zowel Amsterdam als Rotterdam. Dit oplopend verschil komt ten eerste door de instroom vanuit het buitenland. De armere delen van de stad spelen vooral een rol als eerste opvang voor nieuwkomers, vaak uit niet-westerse landen, terwijl de rijkere delen juist bewoners met hogere inkomsten uit andere delen van de stad aantrekken. Dat kan te maken hebben met het sociaal klimmen van deze binnenstedelijke verhuizers.

Vanuit wijken gezien is er daardoor duidelijk sprake van selectieve verhuisstromen. De welvarende plekken behouden zo de midden- en hogere inkomensklassen voor de stad, maar dit gaat dan wel ten koste van andere delen in de stad. Daarmee heeft het stedelijk beleid dat gericht is op het vasthouden en aantrekken van midden- en hogere inkomens een onbedoeld gevolg: een toenemende kloof tussen armere en rijkere delen van de stad.

Bron: CBS, *Bevolkingstrends*, 3e kwartaal 2007

Monetaire Zaken

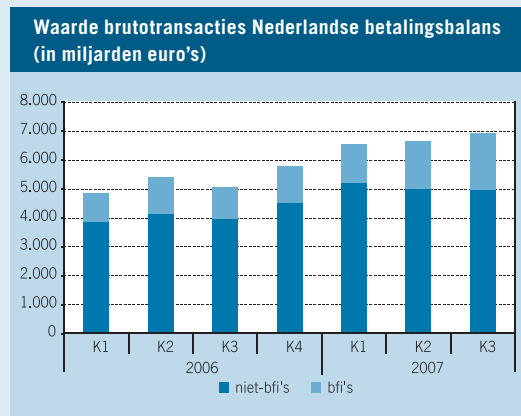
PHILIP BIELAS EN JOS SMEEHUIJZEN (DIVISIE STATISTIEK & INFORMATIE, DNB)

Belang bfi's binnen Nederlandse betalingsbalans groeit gestaag

Bijzondere financiële instellingen (bfi's) zijn in Nederland gevestigde dochters van buitenlandse bedrijven die gebruikt worden voor het doorsluizen van kapitaal binnen concernverband. Ze zijn belangrijke schakels in de financieringsactiviteiten van grote internationale concerns, onder meer in het kader van fusies, overnames, herstructureringen en herfinancieringen. Daarnaast worden ze gebruikt voor het beheren van deelnemingen en intellectuele eigendomsrechten, waaruit royalty's voortvloeien. Vele internationaal bekende artiesten en sporters laten hun royalty's door Nederlandse bfi's stromen. Mede vanwege de in Nederland aanwezige zakelijke dienstverlening en om fiscale redenen is Nederland voor hen een aantrekkelijk vestigingsland. Momenteel zijn er bij De Nederlandsche Bank zo'n 12.000 bfi's geregistreerd.

De buitenlandse moedermaatschappijen voorzien de bfi's van financiële middelen in de vorm van *intercompany*leningen en kapitaaldeelname (directe investeringen). Daarnaast verkrijgen ze geld door de uitgifte van obligaties, veelal in het buitenland. Deze middelen worden vervolgens voor het grootste deel weer geïnvesteerd in de vorm van een deelneming of een lening binnen de groep. Het gaat hierbij om grote bedragen. De bfi-transacties hebben binnen de betalingsbalans een grote invloed op de cijfers van de directe investeringen en het effectenverkeer. Toch zijn de door bfi's vloeiende geldstromen, vanwege het doorsluiskarakter, van relatief geringe betekenis voor de Nederlandse economie. De door bfi's betaalde belastingen en vergoedingen voor verrichte diensten bedragen bij benadering jaarlijks 1,5 miljard euro (zo'n 0,3% van het bruto binnenlands product). Daarom stelt De Nederlandsche Bank twee betalingsbalansen op voor Nederland: één exclusief bfi's en één inclusief bfi's.

Sinds begin 2006 is het aandeel van de bfi's in de brutotransacties van de

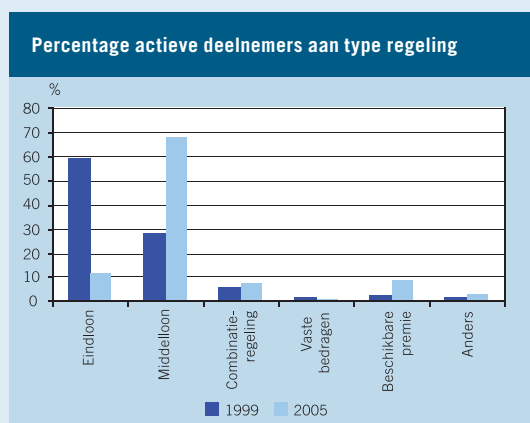
Bron: DNB

Nederlandse betalingsbalans (ontvangsten en uitgaven bij elkaar opgeteld) toegenomen van 21% naar 28% (zie figuur). Die groei weerspiegelt de positieve ontwikkeling van de mondiale conjunctuur en de hoge directe investeringen door veel landen, ook via Nederlandse bfi's, waarvoor het vestigingsklimaat in ons land kennelijk nog altijd als gunstig wordt ervaren.

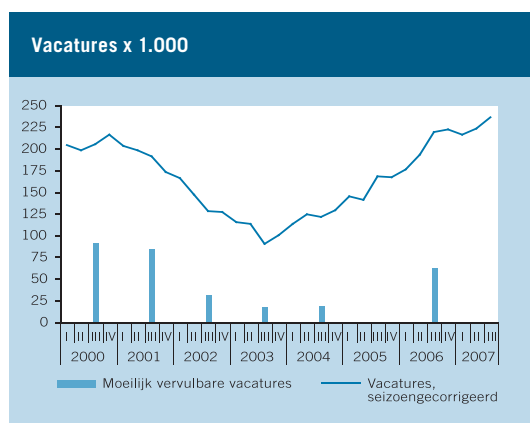
Veranderingen in pensioenregelingen

De maatschappelijke pensioennorm is 70% (bruto) van het laatstverdiende loon. Bij een modaal inkomen betekent dit ongeveer een gelijkblijvend nettinkomen. Naarmate het inkomen hoger wordt zal het netto pensioeninkomen dalen. Deze maatschappelijke norm wordt alleen bij eindloonregelingen gehaald. De eindloonregeling is zo opgebouwd dat bij 40 jaar deelname na pensionering 70% van het laatstverdiende loon is opgebouwd. De laatste jaren

is een groot aantal regelingen omgezet naar middelloon en beschikbare premie. De maatschappelijke pensioennorm zal met deze regelingen vaak niet gehaald worden. Een middelloonregeling bouwt immers op naar 70% (bruto) van het gemiddeld verdiende loon. Bij een beschikbare premieregeling wordt geen uitspraak gedaan over de hoogte van de uitkering. De figuur laat het resultaat zien van het omzetten van regelingen. In 1999 had het merendeel (60%) van de deelnemers in een pensioenregeling een eindloonregeling. Een kleine 30% had een middelloonregeling. In 2005 is dit beeld volkomen omgedraaid. Tweederde had toen een middelloonregeling en nog maar 11% nam deel aan een eindloonregeling. Ook het aantal beschikbare-premieregelingen is gestegen, alhoewel minder sterk dan misschien gedacht. In 1999 had slechts 2% van de deelnemers zo'n regeling, in 2005 was dit opgelopen tot 9%. De opkomst van beschikbare premie is veel sterker als we alleen kijken naar pensioenregelingen die uitgevoerd worden door verzekeraars en niet naar de pensioenfondsen. Ongeveer de helft van deze regelingen van verzekeraars is een beschikbare-premieregeling. Bij de pensioenfondsen is zo'n regeling minder populair. Van de ondernemingspensioenfondsen heeft 7% van de deelnemers een beschikbare-premieregeling; bij de verplichte bedrijfstakpensioenfondsen is dit vrijwel 0%. Alleen bij de beroepspensioenfondsen was dit in 2005 meer dan 15%. De combinatie-regeling is vooral onder ondernemingspensioenfondsen populairder geworden. Deze regeling combineert vaak eindloon of middelloon met beschikbare premie. Tot een bepaald inkomen wordt opgebouwd via eindloon of middelloon, daarboven komt een beschikbare-premieregeling. Het aantal actieve deelnemers binnen de ondernemingspensioenfondsen met een combinatie-regeling is gestegen van 22% in 1999 tot 33% in 2005.

Bron: DNB

Bron: CBS

Grote vraag naar personeel

Eind september 2007 bereikte het aantal openstaande vacatures een record. Gecorrigeerd voor seizoeninvloeden stonden er 236.000 vacatures open, 13.000 meer dan het kwartaal ervoor. Niet eerder was het aantal vacatures zo groot. Bij het vorige record, eind december 2000, waren er 216.000 vacatures. Hierna trad een daling in die eind september 2003 haar laagste punt bereikte. Het aantal vacatures was toen gezakt tot 90.000. Sindsdien is dat aantal bijna elk kwartaal gestegen.

Eind september 2006 telde Nederland 200.000 openstaande vacatures. Een kwart had betrekking op beroepen op hbo- of wetenschappelijk niveau. Vier op de tien waren bestemd voor beroepen op middelbaar niveau. De helft hiervan betrof vacatures voor administratieve of commerciële functies en bij een kwart ging het om lagere beroepen. De overige 10% van de vacatures was voor de elementaire beroepen. Dit zijn beroepen waar werkzaamheden worden uitgevoerd waarvoor weinig of geen scholing nodig is. Tijdens het dieptepunt van het aantal vacatures in het derde kwartaal van 2003 was nog maar 5% hiervan bedoeld voor elementaire beroepen. De percentages voor de vacatures voor andere beroepen zijn sinds 2003 weinig veranderd. Blijkbaar is de vraag naar ongeschoold personeel gevoeliger voor veranderingen in de conjunctuur dan de vraag naar ander personeel.

Eind september 2006 werden 63.000 vacatures door werkgevers als moeilijk vervulbaar beschouwd; dit is een op de drie. Ter vergelijking, in 2004 waren er minder dan een op de vijf moeilijk vervulbaar. Terwijl tussen 2004 en 2006 het totaal aantal vacatures bijna is verdubbeld, is het aantal moeilijk vervulbare vacatures zelfs verdrievoudigd. Het aandeel moeilijk vervulbare vacatures ligt nog ver onder het niveau in de jaren 2000–2001. Dat waren de laatste jaren van de vorige periode van flinke economische groei, toen de helft van de vacatures moeilijk vervulbaar was.

Hoe hoger het gevraagde opleidingsniveau van een vacature, des te groter de kans dat deze moeilijk vervulbaar is. Eind september 2006 werd 37% van de vacatures voor hbo'ers of academici als moeilijk vervulbaar aangemerkt. Van de vacatures voor middelbare beroepen was 32% moeilijk vervulbaar. Voor de vacatures voor lagere en elementaire beroepen was dat respectievelijk 29% en 18%.